

Магістр 2 курсу

факультету обліку і аудиту ХНЕУ

**ЗНОС НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ
У БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ**

Анотація. Розглянуто процес та порядок нарахування зносу необоротних активів згідно з правилами та нормами бухгалтерського обліку бюджетних установ України.

Аннотация. Рассмотрены процесс и порядок начисления износа необоротных активов согласно правилам и нормам бухгалтерского учета бюджетных учреждений Украины.

Annotation. The consideration of process and order of extra charge of wear of inconvertible assets, according to rules and norms to the record-keeping of budgetary establishments of Ukraine is considered.

Ключові слова: необоротні активи, основні засоби, нематеріальні активи, інші необоротні матеріальні активи, знос.

У кінці року бухгалтери складають річну звітність. Бюджетні установи мають ще й свою специфіку про порядок нарахування зносу на необоротні активи. Тож наприкінці року у бухгалтерів бюджетних установ виникло багато запитань щодо порядку нарахування зносу на необоротні активи. Виходячи зі сказаного, можна зробити висновок про важливість та актуальність цієї теми.

Розвитку теорії і практики питань бухгалтерського обліку основних засобів присвячені роботи Джоги Р. Т., Сінельник Л. М., Васильєва Ю. А., Атамаса П. Й. та ін.

Метою дослідження є аналіз процесу нарахування зносу необоротних активів у бюджетних установах України.

Виходячи з мети дослідження, були поставлені такі завдання: аналіз основних моментів обліку зносу необоротних активів; обґрунтування правил нарахування зносу згідно з діючим порядком та нормами; обґрунтування порядку відображення зносу у фінансовій звітності.

Об'єкт дослідження – облік зносу необоротних активів.

Предмет дослідження – особливості відображення зносу необоротних активів у бюджетних установах.

Для синтетичного обліку необоротних активів Планом рахунків передбачені рахунки: 10 "Основні засоби"; 11 "Інші необоротні матеріальні активи"; 12 "Нематеріальні активи".

До кожного з цих рахунків відкриваються субрахунки в розрізі груп необоротних активів. Регулюючий рахунок 13 призначений для обліку зносу необоротних активів, а фондовий рахунок 40 – для обліку вартості тієї частини

При вивченні питання обліку зносу необоротних активів варто звернути увагу на основні моменти:

1. На необоротні активи бюджетних установ не нараховується амортизація, а лише знос [1].

Знос нараховують на будинки та споруди, передавальні пристрої, машини та обладнання, робочу худобу, транспортні засоби тощо.

На ряд об'єктів необоротних активів знос не нараховується (наприклад, на земельні ділянки та продуктивну та племінну худобу; бібліотечні фонди, білизну, постільні речі, одяг та взуття тощо) [2].

2. Необоротні активи зношуються як фізично, так і морально.

Під фізичним зносом розуміють втрату засобами праці своїх споживчих якостей, тобто техніко-виробничих властивостей. Розрізняють фізичний знос першого роду – зношування засобів праці в результаті їх безпосередньої експлуатації в ході виготовлення продукції. Зменшення цінності капітальних благ може бути і не пов'язано з втратою ними споживчих якостей. У цьому випадку вводиться поняття морального зносу. Фізичний знос другого роду – руйнування бездіяльних засобів праці під впливом сил природи або в результаті поганого обслуговування, неправильної експлуатації. Ця форма не пов'язана з випуском продукції і може бути віднесена до постійних витрат [3].

3. Для нарахування зносу необоротні активи поділяються на 7 груп, за якими закріплені відповідні субрахунки [4].

Згідно з діючим порядком нарахування зносу основних засобів у бюджетних установах проводять за ставками в процентах до первісної вартості основних засобів на кінець року.

На нематеріальні активи, строк корисного використання яких не визначений, знос не нараховується. Також нарахування зносу об'єкта необоротних активів призупиняється на період реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання [2].

4. Нарахований знос розміром 100 % вартості на об'єкти, які придатні для подальшого використання, не може бути підставою для їх списання.

А причини вибуття бувають такі:

повний фізичний знос і непридатність до подальшого використання;
відчуження (реалізація) надлишкових об'єктів та таких, що не використовуються;

нестачі у зв'язку з втратами, псуванням та крадіжками;

пошкодження внаслідок аварій чи стихійного лиха;

безоплатна передача іншим бюджетним установам за розпорядженням відповідних органів;

переведення до складу оборотних активів;

знесення будівель і споруд через недоцільність їх використання та з метою будівництва на їх місці нових об'єктів.

Списання нарахованого зносу проводять при вибутті основних засобів бухгалтерським проведенням:

Дт субрах. 401 (на залишкову вартість об'єктів);

Дт субрах. 131, 132 (на суму зносу вибуваючих засобів);

Кт субрах. 103 – 119 (на первісну вартість об'єктів).

Треба мати на увазі, що загальна сума первісної вартості необоротних активів (дебетове сальдо рахунків 10, 11, 12) дорівнює сумі фонду в необоротних активах і зносу необоротних активів (кредитове сальдо рахунків 13 і 40).

5. Знос нараховується прямолінійним методом [1]. Розрахунок суми зносу може здійснюватися двома способами:

1-й спосіб (визначений Інструкцією № 64) – множенням первісної вартості кожної окремої групи об'єктів необоротних активів на встановлену у відсотках норму зносу;

2-й спосіб (нерідко застосовується на практиці) – множенням первісної вартості кожного окремого об'єкта необоротних активів на встановлену для нього у відсотках норму зносу [3].

6. Процес нарахування зносу здійснюється таким чином. При відкритті інвентарних карток обліку основних засобів т. ф. № 03-6 (бюджет) та № 03-8 (бюджет) записується річна норма зносу в процентах до балансової вартості. В останній робочий день грудня бухгалтер переносить з інвентарних карток до ф. № 03-12 (бюджет) "Відомість нарахування зносу на основні засоби" первісну вартість об'єкта, річну норму нарахування зносу, суму нарахованого зносу з початку експлуатації об'єкта до звітного періоду. На підставі цих даних визначають суму зносу за рік і на кінець року. Суму нарахованого зносу заносять до меморіального ордеру ф. № 274. З меморіального ордеру сума зносу переноситься у книгу Журнал-головна.

Знос предметів (об'єктів) основних засобів нараховується один раз на рік (за повний календарний рік), незалежно від того, в якому місяці звітного року вони придбані чи побудовані. Процес нарахування зносу здійснюється таким чином. При відкритті інвентарних карток обліку основних засобів т. ф. № 03-6 (бюджет) та № 03-8 (бюджет) записується річна норма зносу в процентах до балансової вартості.

У останній робочий день грудня бухгалтер переносить з інвентарних карток у т. ф. № 03-12 (бюджет) "Відомість нарахування зносу на основні засоби" первісну вартість об'єкта, річну норму нарахування зносу, суму нарахованого зносу з початку експлуатації об'єкта до звітного періоду. На підставі цих даних визначають суму зносу за рік і на кінець року. На загальну суму нарахованого зносу у меморіальному ордері т. ф. № 274 оформляють бухгалтерське проведення:

Дт субрах. 401 "Фонд у необоротних активах за їх видами";

Кт субрах. 131 "Знос основних засобів";

132 "Знос інших необоротних матеріальних активів".

З меморіального ордеру сума зносу переноситься у книгу Журнал-головна.

За умов ринкових відносин важливого значення набуває питання управління необоротними активами. Розглянувши порядок та норми нарахування зносу основних засобів, можна уникнути зайвих помилок та краще прослідкувати господарські процеси, які відбуваються на підприємствах. Необоротні активи вимагають чіткого і точного обліку, причому відображаються вони не лише у бухгалтерських реєстрах, а й у фінансовій звітності. Отже, процес нарахування зносу на необоротні активи лише бюджетним установам має свою специфіку та особливості, завдяки яким процес вдосконалення правил нарахування зносу безперервний.

Наук. керівн. Волошан І. Г.

Література: 1. Джога Р. Т. Облік у бюджетних установах : навч. посібн. / Джога Р. Т., Сінельник Л. М., Кондратюк І. О. – К., 2006 – С. 130–134. 2. Про затвердження Інструкції з обліку основних засобів та інших необоротних активів бюджетних установ : Наказ Державного казначейства України від 17.07.2000 р. № 64 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.zakon1.rada.gov.ua. 3. Канареєва Н. Особливості обліку надходження та вибуття основних засобів у бюджетних установах / Канареєва Н. // Журнал для керівника бюджетної організації. – 2010. – № 1. – С. 10–15. 4.

Податковий кодекс України від
2 грудня 2010 року № 2755-VI, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. –
Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17.